

Гриців Н. В.,
здобувач
Науково-дослідного інституту публічного права

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО РОЗШИРЕННЯ СИСТЕМИ ФОРМ КОНТРОЛЮ ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

THE NEED FOR LEGISLATIVE EXPANSION OF THE SYSTEM OF FORMS OF CONTROL OVER NOTARIAL ACTIVITIES

Аналізується законодавче регулювання підстав і порядку здійснення таких форм контролю за нотаріальною діяльністю, як перевірка, ревізія, розгляд (заслуховування) звітів, огляд, обстеження, сертифікація, інспектування та спостереження; і на основі проведеного дослідження формулюються пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства і практичної діяльності суб'єктів, наділених контрольно-наглядовими повноваженнями у сфері здійснення нотаріальної діяльності.

Ключові слова: інспектування, нотаріальна діяльність, нотаріат, обстеження, огляд, перевірка, ревізія, розгляд (заслуховування) звітів, сертифікація, спостереження, суб'єкти, наділені контрольно-наглядовими повноваженнями, форма контролю за нотаріальною діяльністю.

Анализируется законодательное регулирование оснований и порядка осуществления таких форм контроля за нотариальной деятельностью, как проверка, ревизия, рассмотрение (заслушивание) отчетов, осмотр, обследование, сертификация, инспектирование и наблюдение; и на основе проведенного исследования формулируются предложения по совершенствованию действующего законодательства и практической деятельности субъектов, наделенных контрольно-надзорными полномочиями в сфере осуществления нотариальной деятельности.

Ключевые слова: инспектирование, нотариальная деятельность, нотариат, обследование, осмотр, проверка, ревизия, рассмотрение (заслушивание) отчетов, сертификация, наблюдение, субъекты, наделенные контрольно-надзорными полномочиями, форма контроля за нотариальной деятельностью.

The article analyzes the legislative regulation of the grounds and procedure for the implementation of such forms of control over notarial activities, such as inspection, audit, consideration (hearing) of reports, inspection, inspection, certification, inspection and supervision; and on the basis of the conducted research, proposals are formulated to improve the current legislation and practical activities of the subjects with control and supervisory powers in the field of carrying out notarial activities.

Key words: inspection, notarial activity, notary, examination, review, review, audit, review (listening) of reports, certification, supervision, subjects, with control and supervisory powers, form of control over notarial activities.

Постановка проблеми. Аналізуючи систему форм контролю у сфері нотаріату, перш за все, варто звернути увагу на відсутність єдності наукових поглядів щодо доцільності зарахування того чи іншого аспекту управлінської діяльності до організаційно-правової форми. Наприклад, деякі науковці виділяють лише дві форми контролю – ревізію та перевірку. Однак більшість науковців розширює цей перелік завдяки включення до нього, окрім названих вище, ще цілої низки організаційно-правових форм контролю, як-от нагляд, спостереження, обстеження, аналіз, перевірка виконання, інспектування, експертиза, огляд, рейд, запити, розслідування, слідство, господарський спір, моніторинг, витребування звітів, інформованість, постійний аналіз даних, які надходять, облік, здійснення безпосереднього контролю, координація та ще багато інших.

Отже, контроль як одна з основних функцій державного управління може мати найрізноманітніші форми вираження. Водночас вимушенні констатувати, що більшість із них не може бути покладена в основу дослідження форм контролю у сфері здійснення нотаріальної діяльності, і ось чому:

– по-перше, деякі із названих вище форм властиві лише контролю за специфічними сферами управлінської діяльності та за своєю сутністю, призначеннем і спрямованістю не характерні для сфері функціон-

ування нотаріату. Це стосується, наприклад, таких специфічних форм, як облік платників податків, ревізія, співставлення способу життя платника податків із його доходами, проведення експертизи тощо;

– по-друге, недоцільним є розгляд як однієї з форм контролю такої правової категорії, як «нагляд». Ми відстоюємо позицію, що контроль і нагляд є рівнозначними функціями управління. На жаль, обмежений обсяг статті не дає нам зможи більш детально зупинитись на розмежуванні цих понять. Однак ця теза отримала своє належне обґрунтування в цілій низці робіт, зокрема тих, що безпосередньо торкаються сфери здійснення нотаріальної діяльності;

– по-третє, окрім «нагляду», науковці, на нашу думку, безпідставно зараховують до форм контролю ще цілу низку правових категорій. Зокрема, йдеться про «розслідування» «слідство», «застосування засобів державного примусу», «координацію», «господарський спір» тощо. Ми вважаємо, що в першому та другому випадках має йтися не про форми контролю, а про стадії провадження, в третьому – про методи контролю, в четвертому – про функцію управління, а в останньому – про юридичний конфлікт між учасниками правовідносин.

То у яких же формах може здійснюватися контроль за нотаріальною діяльністю? Відповідь на це питання спробуємо дати в науковій статті.

Мета статті – проаналізувати законодавче регулювання підстав і порядку здійснення таких форм контролю за нотаріальною діяльністю, як перевірка, ревізія, розгляд (заслуховування) звітів, огляд, обстеження, сертифікація, інспектування та спостереження, і на основі проведеного дослідження сформулювати пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства і практичної діяльності суб'єктів, наділених контрольно-наглядовими повноваженнями у сфері здійснення нотаріальної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Проаналізувавши чинне законодавство, а також практику діяльності суб'єктів, наділених контрольно-наглядовими повноваженнями, ми дійшли висновку, що основними формами контролю у сфері здійснення нотаріальної діяльності є такі:

1. Перевірка. На нашу думку, перевірка нині є основною та єдиною на належному рівні врегульованою формою контролю за нотаріальною діяльністю. Механізм її здійснення Мін'юстом, а також головними управліннями юстиції в АРК, областях, містах Києві та Севастополі досить детально прописаний в наказі Мін'юсту від 17 лютого 2014 р. № 357/5 [1]. Докладнішому висвітленню сутності та змісту перевірок у сфері нотаріату, їхніх видів і порядку здійснення нами буде присвячено окрему наукову статтю. Зараз лише зазначимо, що основним призначенням цієї форми контролю є перевірка роботи державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву, нотаріальної діяльності приватного нотаріуса за відповідний період.

2. Ревізія. Ревізія посідає важливе місце в механізмі фінансового контролю. Однак у науковій літературі її досі не досягнуто принципової єдності щодо розуміння її сутності. Наприклад, одні науковці зараховують ревізію до «методів» контролю, інші – до форм. На нашу думку, однозначної відповіді на це питання сьогодні немає, оскільки ревізія може виступати і як форма, і як метод контролю, залежно від специфіки завдань, поставлених перед контрольно-наглядовими органами. Наприклад, якщо йдеться про валютний контроль, банківський контроль, а також про контроль у багатьох інших сферах економічної діяльності, то більш доцільно говорити про ревізію як про один із основних методів контролю. В інших випадках ревізія виступає як форма контролю, яка об'єднує однорідні за своїм характером і спрямованістю дій, спрямовані на перевірку фінансово-господарської діяльності підконтрольного об'єкта.

І хоча більшість науковців і практичних працівників вважає ревізію не характерною формою контролю у сфері нотаріату, аналіз чинного законодавства та нотаріальної діяльності дає нам змогу зробити протилежний висновок. Зокрема, на нашу думку, ревізія, незважаючи на своє специфічне призначення, є однією із форм контролю у сфері нотаріату. За свою сутність вона являє собою комплексну перевірку законності, доцільності та ефективності фінансово-господарської діяльності, достовірності обліку і звітності нотаріусів за певний (звітний) період.

3. Розгляд (заслуховування) звітів. Звітування, на нашу думку, є не менш важливою формою контролю, аніж перевірки та ревізії. Саме завдяки розгляду та заслуховуванню звітів суб'єкти контролю мають змогу отримати максимально повне та об'єктивне уявлення про роботу державних нотаріальних контор і приватних нотаріусів. Ба більше, аналіз і співставлення звітів дає змогу виявити прогалини та недоліки в роботі нотаріусів, що, відповідно, є приводом для проведення додаткової чи повторної перевірки або застосування інших форм контролю.

Про звітування як про форму контролю за нотаріальною діяльністю законодавець згадує неодноразово. Однак окремого нормативно-правового акта, який би чітко визначав поняття, різновиди, форму та періодичність звітування, закріплував би зразки звітів, які мають подавати нотаріуси, сьогодні немає. На нашу думку, з метою вдосконалення організаційно-правових зasad контролю за нотаріальною діяльністю необхідно прийняти єдиний уніфікований акт, у якому чітко прописати всі питання, що пов'язані зі звітуванням нотаріусів.

Що стосується різновидів звітування, то детальний аналіз чинного законодавства дав нам можливість виділити два основні види звітності: статистичну та бухгалтерську. Окрім статистичної та бухгалтерської звітності, законодавець покладає на нотаріусів обов'язок подання також інших звітів. По-перше, згідно з ч. 3 ст. 34 Закону України «Про нотаріат» (далі – Закон), нотаріуси ведуть облік і подають звіти про використання спеціальних бланків нотаріальних документів [2]. По-друге, нотаріуси ведуть облік і подають звіти про використання спеціальних бланків інформаційної системи Міністру, а також спеціальних бланків для видачі витягів із Реєстру прав власності на нерухоме майно. По-третє, відповідно до абз. 5 п. 9 ст. 1 Закону України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування», нотаріуси щокварталу, до 20 числа місяця, що настає за звітним кварталом, подають до органів Пенсійного фонду України за місцем розташування державної нотаріальної контори або робочого місця приватного нотаріуса звіт про укладені договори купівлі-продажу нерухомого майна, включно з інформацією про вартість такого майна та суму сплаченого збору на обов'язкове державне пенсійне страхування [3].

4. Огляд та обстеження. Огляд та обстеження є важливими формами реалізації контрольно-наглядових функцій у сфері здійснення нотаріальної діяльності. Водночас вимушенні констатувати, що сьогодні в чинному законодавстві зазначені форми контролю не знайшли свого належного закріплення та врегулювання.

Як намдалося з'ясувати, про огляд як про форму контролю у сфері нотаріату законодавець згадує лише в ст. 8-1 Закону (Гарантії нотаріальної діяльності), і то лише у зв'язку із необхідністю дотримання законності під час здійснення окремих слідчих (розшукових) дій. Наприклад, згідно з ч. 3 ст. 8-1 Закону, обшук, виїмка, огляд робочого місця (контори) нотаріуса можуть провадитись на підставі та в

порядку, встановлених законом; реєстри нотаріальних дій, документи чи печатка нотаріуса можуть бути надані суду за мотивованою постановою суду тільки для огляду і повинні бути повернуті судом негайно після огляду [2]. Отже, з викладеного вище випливає, що сьогодні законодавець розглядає огляд лише як форму «зовнішнього» контролю за нотаріальною діяльністю. Про обстеження як про форму контролю Закон узагалі не згадує.

На нашу думку, законодавець недооцінює роль і значення огляду й обстеження як організаційних форм контролю у сфері нотаріату. У свою чергу, недостатнє розуміння їхньої сутності та методики проведення є причиною їх фактичного ототожнення з перевіркою. Водночас між вказаними формами контролю є суттєва відмінність: 1) перевірка, як ми вже зазначали вище, передбачає «порівняння» певних аспектів нотаріальної діяльності за відповідний період. Обстеження й огляд фіксують наявний стан об'єкта перевірки з метою його оцінки та визначення перспектив розвитку; 2) обстеження, на відміну від перевірки, охоплює значно ширше коло питань, тобто має комплексний, всеохоплюючий характер; 3) на відміну від перевірки, яка, як правило, триває певний час і передбачає грунтovne дослідження того чи іншого проблемного питання, огляд і обстеження у загальному зводяться до проведення так званої експрес-діагностики об'єкта контролю з метою виявлення недоліків в його діяльності; 4) огляд і обстеження, як правило, здійснюються суб'єктами зовнішнього контролю, тоді як перевірка – це прерогатива суб'єктів, які здійснюють внутрішній контроль у сфері нотаріату; 5) огляд, на відміну від обстеження і перевірки, є однією з основних форм попереднього контролю, бо саме завдяки йому можливо оперативно оцінити реальний стан об'єкта перевірки, виявити допущені порушення і на цій основі визначити доцільність застосування інших форм контролю, зокрема обстеження та перевірки.

Отже, з викладеного вище випливає, що перевірку, огляд та обстеження необхідно розглядати як різні форми контролю за нотаріальною діяльністю, які відрізняються між собою за метою, обсягом, предметом, тривалістю проведення, суб'єктним складом учасників та іншими критеріями.

5. Сертифікація. Сертифікація – це специфічна форма контролю за нотаріальною діяльністю, сутність і зміст якої досить детально врегульовано наказом Міністру № 888/5 від 23 березня 2011 р., що затверджує «Положення про вимоги до робочого місця (контори) приватного нотаріуса та здійснення контролю за організацією нотаріальної діяльності» [4]. Зокрема, згідно з п. 3 вказаного Положення, під сертифікацією робочого місця (контори) нотаріуса необхідно розуміти його перевірку на предмет відповідності умовам, передбаченим у Законі, та визнання його придатним для використання як робочого місця приватного нотаріуса з метою учинення нотаріальних дій. І хоча ключовим у наведеному визначенні є термін «перевірка», за

своєю сутністю і змістом дії, які здійснюються в рамках сертифікації, є унікальними і суттєво відрізняються від перевірки в її класичному розумінні. На це, між іншим, вказується в інших пунктах Положення. Наприклад, у п. 6 зазначається, що «проведення сертифікації приміщення, в якому розташоване робоче місце (контора) приватного нотаріуса, та перевірка його відповідності вимогам Закону та цього Положення проводяться уповноваженими працівниками управління юстиції ...» [4]. Отже, законодавець сам відмежовує сертифікацію та перевірку, розглядаючи їх як різні форми контрольної діяльності.

Особливістю сертифікації як форми контролю у сфері нотаріату є те, що вона проводиться:

- по-перше, у чітко передбачених випадках: а) під час реєстрації приватної нотаріальної діяльності; б) у разі зміни адреси розташування робочого місця (контори) приватного нотаріуса;

– по-друге, з чітко визначених питань – встановлення відповідності робочого місця (контори) приватного нотаріуса таким вимогам: а) щодо забезпечення нотаріальної таємниці; б) щодо можливості кожного приватного нотаріуса, який здійснює нотаріальну діяльність, одночасно та незалежно від іншого приватного нотаріуса здійснювати нотаріальну діяльність; в) щодо захисту від несанкціонованого проникнення; г) щодо зберігання печаток, штампів, бланків нотаріальних документів та архіву нотаріуса; г) щодо кількості кімнат у приміщенні, де перебуває робоче місце (контора) приватного нотаріуса, пристосованості приміщення для роботи з технічним персоналом.

6. Інспектування. Інспектування як окрему форму контролю у сфері здійснення нотаріальної діяльності виокремлюють не всі науковці. Наприклад, Н.В. Карнарук, досліджуючи сутність і зміст державного контролю за нотаріальною діяльністю, зараховує інспектування не до форм, а до методів контролю (так само, як і перевірку, ревізію, обстеження, експертизу тощо) [5, с. 99].

Ми не можемо погодитись із таким підходом і вважаємо, що інспектування є нічим іншим, як «зовнішнім виразом контролю-наглядових дій», тобто «формою», а не «методом» контролю. На користь такого висновку свідчить також аналіз чинного законодавства. Наприклад, у Законі України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» прямо зазначається: «Інспектування – це форма державного контролю, яка полягає у здійсненні перевірки стану здоров'я та благополуччя тварин, виробництва та обігу харчових продуктів та кормів з метою встановлення відповідності законодавству ...» [6]. Як «процедура оцінки відповідності системи забезпечення якості підприємства (виробничої дільниці) та фактичного стану наявного виробництва чинним в Україні вимогам GMP за місцем провадження діяльності» інспектування визначається в наказі МОЗ України від 27 грудня 2012 р. № 1130 [7].

Як бачимо, інспектування є досить поширенюю формою контролю, яка згадується в багатьох нормативно-правових актах, що регулюють найрізноманітніші сфери життедіяльності суспільства. При цьому, як свідчить аналіз чинного законодавства, здебільшого ця форма контролю тісно чи іншою мірою пов'язується із перевіркою. Наприклад, інспектування визначається як «*наземні перевірки та роботи*, що виконуються з метою встановлення відповідності злітно-посадкового майданчика вимогам Правил...» [8], або ж «*перевірка* продукції, процесу, послуги чи установки або їх проектування та визначення їх відповідності конкретним вимогам...» [9]. Останнім часом замість інспектування законодавець все частіше почав використовувати термін «*інспектійна перевірка*». Зокрема, цим терміном позначається «*перевірка об'єкта перевірки за його місцезнаходженням, що проводиться уповноваженими Національним банком особами*» [10].

Однак, незважаючи на наявність багатьох спільніх рис, інспектування та перевірка є різними формами контролю. І у сфері нотаріальної діяльності ця відмінність проявляється особливо чітко. Детальний аналіз чинного законодавства, а також практики роботи суб'єктів, наділених підконтрольно-наглядовими повноваженнями у сфері нотаріату, дав нам змогу виявити такі специфічні риси інспектування, які допомагають відмежувати його від інших форм контролю за нотаріальною діяльністю: 1) за своєю сутністю інспектування – це оцінка фактичного стану функціонування підконтрольного об'єкта (нотаріальної контори, нотаріального архіву), встановлення його відповідності чинним стандартам і нормативам із метою виявлення допущених недоліків і порушень; 2) предметом інспектування виступають, як правило, управлінські службові відносини, рідше – фінансово-господарська діяльність і як виняток – безпосередній процес надання нотаріальних послуг (за комплексного інспектування); 3) інспектування має переважно комплексний характер і спрямоване на дослідження максимально широкого кола питань, пов'язаних із діяльністю підконтрольного об'єкта (всіх напрямів роботи), або ж для поглиблена вивчення окремих напрямів його функціонування; 4) інспектування здійснюється, як правило, комісійно, із залученням спеціалістів і фахівців різного профілю; 5) інспектування здійснюється виключно за місцезнаходженням підконтрольного об'єкта (нотаріальної контори, нотаріального архіву), що дає можливість оцінити не лише порядок ведення службової документації, але й дотримання вимог, які висуваються до робочого місця (контори) нотаріуса; 6) на відміну від обстеження та аудиту, інспектування має імперативну спрямованість: за його результатами підконтрольному об'єкту пред'являються вимоги, а не надаються рекомендації.

7. Спостереження. За своєю сутністю і змістом спостереження має багато спільних рис із оглядом. Водночас його необхідно розглядати як самостійну та одну з основних форм контролю за нотаріальною діяльністю.

Проаналізувавши наукову літературу, ми помітили, що не всі науковці зараховують спостереження до форм контролю; деято вважає його методом або ж способом реалізації підконтрольно-наглядових повноважень [11, с. 107; 12, с. 88; 13, с. 36; 14, с. 17; 15, с. 184]. Загалом, зазначена позиція не може викликати особливих заперечень, оскільки, як відомо, деякі форми та методи контролю мають тотожні назви, що водночас не повинно бути підставою для ототожнення їхнього змісту.

Тож у чому проявляється специфіка спостереження саме як форми контролю за нотаріальною діяльністю?

По-перше, спостереження є самостійною і завершеною формою контролю, сутність якої зводиться до безпосереднього ознайомлення із діяльністю підконтрольних об'єктів. Спостереження доцільне там, де підконтрольні об'єкти наділені певним ступенем самостійності у вирішенні поставлених перед ними завдань.

По-друге, в ролі контролюючого суб'єкта виступає, як правило, особа, наділена управлінськими повноваженнями. Зокрема, це може бути завідувач нотаріальної контори, який здійснює загальне керівництво роботою підконтрольних йому нотаріусів, або ж сам нотаріус, який керує роботою свого помічника. У цьому випадку суб'єкт контролю формулює завдання і спостерігає за їх правильним і своєчасним виконанням.

По-третє, спостереження передбачає безпосереднє сприйняття контролюючим суб'єктом інформації про діяльність підконтрольних об'єктів. Тобто керівник самостійно та особисто збирає й аналізує інформацію про діяльність підконтрольного об'єкта, оцінює її та на цій основі вживає необхідних заходів реагування.

По-четверте, на відміну від інших форм контролю, спостереження не вимагає безпосереднього втручання в роботу підконтрольних об'єктів. Водночас у разі виявлення «відхилень» від законодавчо визначені процедури або ж грубих порушень чинного законодавства керівник може зупинити виконання поставлених завдань, провести інформаційно-роз'яснювальну роботу з виконавцем, передоручити виконання завдання іншому виконавцеві тощо.

По-п'яте, спостереження за підконтрольними об'єктами здійснюється безпосередньо за їхнім місцезнаходженням. За цію ознакою спостереження подібне до інспектування.

Отже, з викладеного вище випливає, що спостереження є самостійною і важливою формою контролю у сфері здійснення нотаріальної діяльності. Від того, наскільки вміло та правильно суб'єкт контролю організовує та веде спостереження, багато в чому залежить ефективність всієї нотаріальної діяльності.

Окрім перерахованих вище, можна виділити ще цілу низку форм контролю за нотаріальною діяльністю. Зокрема, це такі форми, як рейд, розгляд звернень (заяв, скарг, клопотань, пропозицій), видання правозастосовних актів тощо. На жаль, вони не знайшли свого належного закріплення в чинному

законодавстві, хоча, як свідчить практика, всі вони досить активно застосовуються у сфері здійснення контролю за нотаріальною діяльністю.

Висновки. Підсумовуючи характеристику основних форм контролю за нотаріальною діяльністю, з негативного боку варто зазначити той факт, що більшість проаналізованих нами форм не має належного нормативно-правового регулювання. Про уніфіковану і законодавче закріплenu їхню систему взагалі не можна говорити, оскільки її просто немає. Звісно, така ситуація негативно впливає на правозастосовну діяльність суб'єктів, наділених контрольно-наглядовими повноваженнями у сфері нотаріату, зумовлює прийняття ними необґрунтovаних рішень, перевищення наданих повноважень, заповнення наявних прогалин відомчою нормотворчістю, яка не повною мірою відповідає, а іноді навіть суперечить чинному законодавству.

З метою усунення зазначеного недоліку, а також підвищення ефективності контролю у сфері нотаріату, зміцнення та розширення юридичних гарантій забезпечення прав і законних інтересів нотаріусів ми пропонуємо внести цілу низку змін і доповнень до чинного законодавства.

Перш за все, необхідно внести зміни до ст. 2-1 Закону, в якій закріпити уніфікований і систематизований перелік форм контролю за нотаріальною діяльністю. Для цього зазначену статтю необхідно доповнити новими частинами відповідного змісту.

По-друге, необхідно розробити та прийняти відповідні нормативно-правові акти, які чітко регулюють підстави та порядок реалізації перерахованих вище форм, права та обов'язки суб'єктів, уповноважених їх здійснювати, а також їх процесуальне оформлення. Нагадаємо, що сьогодні повною мірою регулюється лише порядок проведення перевірок організації роботи державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів, організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів, дотримання державними і приватними нотаріусами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства, який затверджений наказом Мін'юсту від 17 лютого 2014 р. № 357/5 [1]. Звісно, правове регулювання зазначеної форми контролю ще

далеке від досконалості, однак воно визначає хоча б загальні орієнтири роботи контролюючих суб'єктів.

На нашу думку, методологічно правильним як у теоретичному, так і в практичному аспектах є розроблення єдиного уніфікованого нормативно-правового акта, який би визначав загальні організаційні та процесуальні засади здійснення контролю за нотаріальною діяльністю.

Як ми вже неодноразово наголошували, здійснення контролю завжди передбачає втручання в діяльність нотаріусів, тісно чи іншою мірою обмежує їхні права та законні інтереси, тому загальні організаційні засади його здійснення, межі повноважень контролюючих суб'єктів, права та обов'язки підконтрольних суб'єктів завжди мають бути визначені на законодавчу рівні. Це є основною і найбільш важливою гарантією законності контрольно-наглядової діяльності.

Що стосується процедури здійснення контролю, його належного документального оформлення, а також інших аспектів, які безпосередньо пов'язані з організацією контрольно-наглядової діяльності, то ми вважаємо недоцільним їх закріплювати на рівні закону. Стрімкий розвиток інституту нотаріату, активне впровадження міжнародних стандартів у практику роботи вітчизняних нотаріусів, швидкоплинність суспільних відносин, які вимагають відповідного нотаріального посвідчення, а також ще ціла низка обставин вимагають гнучкого правового регулювання, яке може забезпечити лише відомча нормотворчість.

Отже, на підставі викладеного вище ми можемо зробити такий узагальнюючий **висновок**: Закон України «Про нотаріат» необхідно доповнити окремим розділом, в якому визначити загальні засади здійснення контролю за нотаріальною діяльністю, права та обов'язки контролюючих і підконтрольних суб'єктів, а також основні правові форми контролю. Адміністративно-правовий механізм реалізації цих законодавчих положень має бути детально врегульований на підзаконному рівні, для чого доцільно прийняти комплексний нормативно-правовий акт – «Положення про організацію і здійснення контролю у сфері нотаріату».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про затвердження Порядку проведення перевірки організації роботи державних нотаріальних контор, державних нотаріальних архівів, організації нотаріальної діяльності приватних нотаріусів, дотримання державними і приватними нотаріусами порядку вчинення нотаріальних дій та виконання правил нотаріального діловодства: наказ Міністерства юстиції України від 17 лютого 2014 р. № 357/5.
2. Про нотаріат: Закон України від 2 вересня 1993 р. № 3425-XII.
3. Про збір на обов'язкове пенсійне страхування: Закон України від 26 червня 1997 р. № 400/97.
4. Про затвердження Положення про вимоги до робочого місця (контори) приватного нотаріуса та здійснення контролю за організацією нотаріальної діяльності: наказ Міністерства юстиції України № 888/5 від 23 березня 2011 р.
5. Карнарук Н.В. Державний контроль за нотаріальною діяльністю в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Ірпінь, 2007. 185 с.
6. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин: Закон України від 18 травня 2017 р. № 2042-VIII.
7. Про затвердження Порядку проведення підтвердження відповідності умов виробництва лікарських засобів вимогам належної виробничої практики: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 27 грудня 2012 р. № 1130.
8. Про затвердження Правил допуску до експлуатації злітно-посадкових майданчиків для польотів легких повітряних суден: наказ Державаслужби від 1 грудня 2004 р. № 205.
9. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України від 15 січня 2015 р.

10. Про затвердження Положення про організацію та проведення інспекційних перевірок: постанова Національного банку України від 17 липня 2001 р. № 276.
11. Куракін О.М. Контрольний процес в органах внутрішніх справ України (загальнотеоретичний аспект): дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01. Запоріжжя, 2005. 212 с.
12. Хаменушко И.В. Валютный контроль в Российской Федерации. М.: ИД ФБК-ПРЕСС, 2001. 480 с.
13. Грачева Е.Ю., Соколова Э.Д. Финансовое право России: учебн. пособие для вузов. М.: «Новый юрист», 1998. 239 с.
14. Чистяков П.М. Контроль органів державної податкової служби України за підприємницькою діяльністю, яка підлягає ліцензуванню: теорія та практика реалізації: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Ірпінь, 2004. 21 с.
15. Коваль Л.В. Адміністративне право: курс лекцій. К.: «Вентурі», 1996. 208 с.